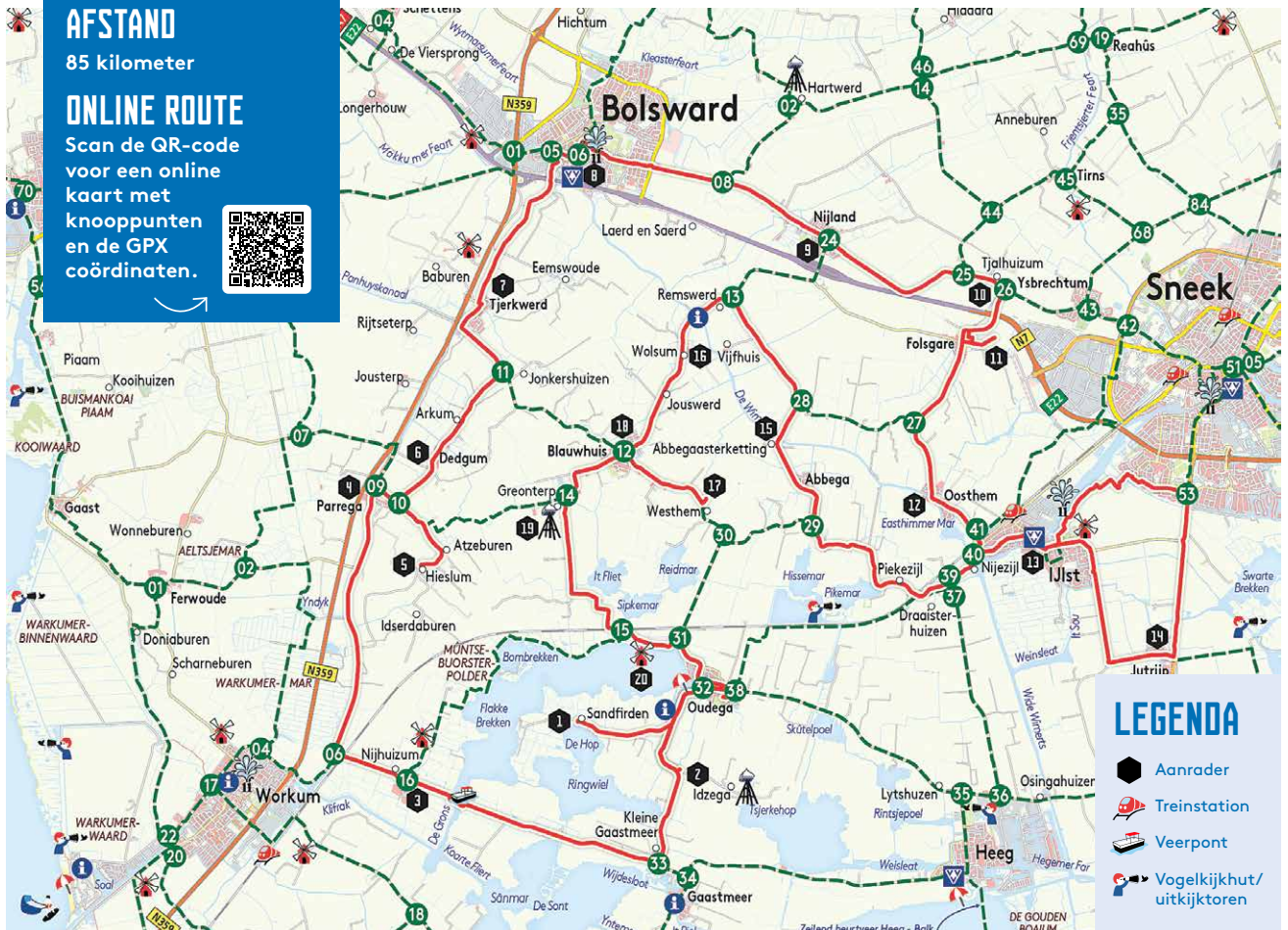

AFSTAND

85 kilometer

ONLINE ROUTE

Scan de QR-code voor een online kaart met knooppunten en de GPX coördinaten.

LEGENDA

- Aanrader
- Treinstation
- Veerpont
- Vogelkijkhut/uitkijktoren

ROUTE 1 / TUSKEN LYTSE MARREN EN GRUTTE STÊDEN

Sipkemar, Hissemar en Bombrekken: zomaar een paar namen van onbekende meertjes die je beter leert kennen tijdens deze fietstocht. Je passeert bijzonder stille plekjes waar de weg - in ieder geval voor auto's - doodloopt. De steden Bolsward, IJlst en Sneek staan ook op het programma voor een *noflik bakje koffie*.

ROUTE VIA KNOOPPUNTEN

START: **P** Joodyk Oudega → **38** → **32** → RECHTS: naar kerkje Sandfirden en terug → LINKS: naar bord Skriezekrite Idzeega en terug → **33** → VEERPONT → **16** Nijhuizum → LINKS: naar kerkje en terug → **6** → **9** Parrega → **10** → RECHTS: naar Hieslum en terug → **10** → Dedgum → **11** → Tjerkwerd → **5** Bolsward → **6** → **8** → **24** Nijland → **25** → Tjalhuizum → **26** → Folgare → LINKS: naar Landschapspark en terug → **27** → Oosthem → **41** → **40** IJlst → **53** → Jutrijp → RECHTS: dorp in langs haven → RECHTS: terug naar IJlst → **40** → **39** → **29** → Abbega → **28** → **13** → Wolsum → **12** Blauwhuis → LINKS: naar Westhem en terug → **14** Greonterp → **15** → **31** → **32** → **38** Oudega → FINISH: **P** Joodyk Oudega

LET OP: check vooraf de vaartijden van de veerpont bij Nijhuizum. LET OP: Je gaat met de fiets onder het spoor door (via de trap) bij Oudega (SWF). Dit is niet geschikt voor driewielers, duofietsen of fietsaanhangers.

ROUTE 1 / TUSKEN LYTSE MARREN EN GRUTTE STĒDEN

1 / SANDFIRDEN

In 1825 sloeg het noodlot toe. Storm en springtij joegen over de landerijen. Tweederde van het Fryske lân kwam onder water te staan. Hier in Sandfirden bracht de kerk beschutting omdat-ie net iets hoger lag. Mens en dier vluchtten ernaartoe. Dagenlang schuilden ze er samen. Nu een trouwlocatie waar iedereen ja tegen zegt.

➔ Sanfurd 2

2 / IDZEGA

Skries is het Friese woord voor grutto en krite betekent omgeving. Dus driemaal raden wat Skriezekrite betekent. Het is een prachtig veenweidegebied van ongeveer 1.800 hectare. In het voorjaar broeden er zo'n 350 gruttoparen, maar je ziet er ook Kieviten en andere weidevogels. Geniet van de buitelandse vogels en de geluiden van de lente. Hier kan het gelukkig nog.

➔ Klokhúsdyk

3 / NIJHUIZUM

Het kleinste kerkje van Friesland. Het staat hier in Nijhuizum. In weer en wind. Gebouwd in 1721 op de resten van een oudere kerk. Die was ooit gewijd aan Sint Nicolaas. Eenvoudig

interieur met authentieke banken. Geen elektriciteit. Geen verwarming. Geen stromend water. Maar wel puur en intiem. Eigenlijk helemaal goed.

➔ Nummer 7

5 / HIESLUM

Mei 1945. De nadagen van de Tweede Wereldoorlog. Een Britse Lancaster-bommenwerper vliegt door het Friese luchtruim op weg om de Skodafabriek in Pilsen te bombarderen. Hij wordt beschoten door een Duitse nachtjager. Het toestel explodeert. De brokstukken komen neer in Hieslum. Alle zeven bemanningsleden komen om. Een monument herinnert aan hen.

➔ Sierdsmaweg 6

6 / DEEGUM

Elke dag opnieuw - al 400 jaar lang - wordt het uurwerk van de Sint Joriskerk opgewonden. De kerk had ook een prachtige oude poort. Maar wie die wil zien moet even omfietsen naar Leeuwarden. Want daar ligt-ie opgeslagen. In het Fries Museum. In de kerk hangt nog wel een foto van de poort. Als je wil kan je overnachten in de toren.

➔ Buren 16

7 / TJERKWERD

Dag en nacht staan ze roerloos naast de vaart: de silhouetten van een schaatser en veertien toeschouwers. Het is het stalen kunstwerk Fyftjin en Fierder van Pieter Jan Stallen. Het verwijst naar de vijftien verreden Elfstedentochten. Het symboliseert het verleden en het grote verlangen naar een toekomstige editie. Het staat precies halverwege de route van de legendarische tocht.

➔ Waltaweg

8 / BOLSWARD

Fiets een rondje door Bolsward en je ziet dat het barst van de monumentale gebouwen. Maar het mooiste is misschien wel het stadhuis uit 1615. Dat is echt het pronkstuk van de stad. Je vindt er een museum in: 'De Tiid'. Ontdek daar de verhalen over twee beroemde Bolswarders: schrijver-dichter Gysbert Japicx en pater-verzetsheld-martelaar-en-mysticus Titus Brandsma.

➔ Jongemastraat 2

lees verder ➔

4 / PARREGA

Roel Bosma
Trekweg 62

"De jeu-de-boulesbaan is echt een verrijking voor het dorp. Wat we hoopten, zien we elke week voor onze ogen gebeuren. Vanaf de eerste dag dat de baan er ligt, is-ie volop in gebruik. We hadden al vrij lang plannen voor de baan, dus we hebben uitgezocht wat de kosten zouden zijn. Dat was even behoorlijk schrikken. Maar ja, je hebt ook te maken met een ondergrond die verhard moet worden. Dat soort dingen. Gelukkig hebben we een bijdrage van het Ondernemersfonds gekregen en konden we 'm realiseren. Als je ziet hoeveel lol de mensen ervan hebben, dat is prachtig. Vooral de ouderen uit het dorp maken er gebruik van. Als je af en toe hoort hoe fanatiek het eraan toegaat dan lijken het net weer kinderen. Het is trouwens ook een vrolijk geluid, dat ketsen van die ijzeren ballen. Al met al met stip de meest geliefde ontmoetingsplek van het dorp."

10

11

12

13

14

17

ROUTE 1 / TUSKEN LYTSE MARREN EN GRUTTE STĒDEN

9/ NIJLAND

Een ovaal kerkhof met een gracht eromheen. Midden daarop staat de oude Sint Nicolaaskerk. Gebouwd in de zestiende eeuw. Met stenen van een nog oudere kerk. Het verhaal gaat dat twee ossen de plek bepaalden waar de kerk moest komen. Binnen staat een origineel Willem van Gruisen-orgel. Pelgrims kunnen hier soms blijven overnachten.

➔ **Tsjerkegreft 2**

10/ TJALHUIZUM

In Tjalhuizum staat De Hoanne. Een oorlogsmonument dat geen voorbijganger kan ontgaan. Maar dat is ook de bedoeling van de ruim tien meter hoge zuil. Bovenop pronkt een bronzen haan in gevechtshouding. Symbool van onverzettelijkheid. Geplaatst ter nagedachtenis aan de burgerslachtoffers die tijdens de bezettingsjaren door oorlogshandelingen om het leven kwamen.

➔ **Monumentwei 8**

11/ FOLSGARE

Hier vind je een ideaal bankje om even uit te rusten. In de nieuw

aangelegde ecologische volkstuin. Je kunt er onbespoten groenten kopen voor thuis. Laat je fiets even staan en maak een wandeling door het eveneens nieuwe landschapspark Folsgeare-Sneek. Verwonder je daar bij de zwaluwwand over de in- en uitvliegende oeverzwaluwen. Het infobord is mogelijk gemaakt door het Ondernemersfonds, net als de historische bordjes die in het dorp te vinden zijn.

➔ **Folsgeasterleane 15**

12/ OOSTHEM

Stap af bij kerkje 't Anker voor een mooi uitzicht op Oosthem. Loop 'De Draei' op, de voetbrug over de Wimerts. Vanaf de brug heb je naar beide kanten prachtig zicht op het water en een deel van Oosthem. Aan de overkant begint het Swalkerspaed, het oude kerkpad dwars door de weilanden naar de Pykesyl.

➔ **Nessenwei naar Hernepaed**

13/ IJLST

Weet je wat een overkluizing is? Dat is een brug die zo breed is dat je 'm nauwelijks meer als brug herkent. Bij de Galama- en de Eegracht vind je zo'n overkluizing. Daarop staat het beeld It Dryltser Kypmantsje. Het koopmannetje van IJlst. Dat

Kypmantsje is ook plaatselijke delicatessie. Een koekje van een speciaal pepernotendeeg. Zeker even proeven.

Galama- en Eegracht

14/ JUTRIJP

Midden in het Friese merengebied ligt Jachthaven Jutrijp. Een plek waar veel bootjes aanleggen. Ze blijven altijd langer dan ze hadden gepland. Als je er gaat kijken, snap je waarom. Vanaf hier vaar je zo naar de Zwarte en Witte Brekken en het Sneekermeer. Rust en ruimte. Daar kom je voor terug.

➔ **Binnenpaad 22**

16/ WOLSUM

Als je tijd hebt ga dan even kijken op het kerkhof. Daar vind je het graf van Hantje Zijlstra. Veehandelaar en slager. En verzetsman. Op 16 januari 1945 werd hij neergeschoten. Vlakbij zijn boerderij bij Vijfhuus. Hij hielp onderduikers en bracht vlees naar mensen die het nodig hadden. Zo'n man. Neem gerust even je pet af.

➔ **Wolsumerwei 11**

lees verder ➔

Wytske Heida - Folsgeare

"Niet te geloven wat zo'n ecologische volkstuin met je doet: je stapt er binnen en het is meteen op-de-plaats-rust. Instant ontspanning. Zeker als je op het bankje gaat zitten en gewoon een beetje om je heen kijkt. Zo heerlijk, die natuur. Bovendien levert het ook nog de lekkerste groenten op. Onbespoten uiteraard. Zomaar voor iedereen te koop. Als je jezelf helemaal een plezier wil doen, maak je ook nog even een wandeling door het nieuwe landschapspark. In de zomer is de zwaluwwand aan de waterkant bij Strûpenkeal een en al bedrijvigheid. Al die in- en uitvliegende zwaluwen. Daar blijf je naar kijken. De wand wordt gelukkig goed onderhouden door de vogelwacht. Daardoor blijven de zwaluwen elk jaar terugkomen. Vorig jaar broedden er maar liefst 34 paren. Prachtig dat we dit gebied met steun van het Ondernemersfonds zo hebben kunnen ontwikkelen. Als dorp zijn we er superblij mee."

ROUTE 1 / TUSKEN LYTSE MARREN EN GRUTTE STĒDEN

18

17 / WESTHEM

Tijd voor thee? Las een tussenstop in bij Theetuin Westhem. Niet te missen aan de weg tussen Blauwhuis en Westhem. De weg is een oude zeedijk die loopt van Tjerkwerd tot aan Sneek. Hij kronkelt nog net zoals vroeger. De theetuin (koffie mag ook hoor) is open bij mooi weer. Als-ie open is wappert de Friese vlag.

➔ Kat 12

18 / BLAUWHUIS

Stop even bij café de Freonskip. Het roemruchte Blauwhuister café in het centrum van het dorp. Met de 'Gerben Rypma-keamer'. Rypma (1878-1963) was dichter, schilder

19

en boerenarbeider. Bekend van zijn typisch Friese landschappen en zijn dieren. Hij was verzot op koeien. Vaak zijn er ook nog andere tentoonstellingen. Mede mogelijk gemaakt door het Ondernemersfonds.

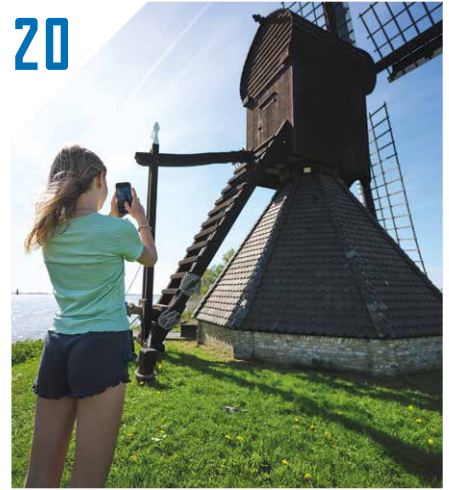
➔ Vitusdyk 15

19 / GREONTERP

Bij Doarpswei 20 zie je een klein klinkerpaadje. Daar moet je in. Dan kom je bij de Klokkenstoel. Links, op nummer 16 is 'Huize het Gras'. Daar woonde schrijver Gerard Reve van 1964 tot 1971. Samen met zijn partners Woelrat en Teigetje. Hier beleefde hij de tijd in zijn leven 'dat hij bijna gelukkig was'.

➔ Doarpswei 16

20

20 / DUDEGA

Hier staat-ie langs het Brekkenpaad: Doris Mooltsje. Vernoemd naar Doris Hoekstra, de laatste molenaar. Het is de oudste spinnenkop van Fryslân. Als je er voor staat snap je meteen waarom dit soort molens zo genoemd wordt. Hij maalt al water uit de polder sinds 1790. Raakte in verval, maar dorpsbewoners bouwden 'm weer op. Draait nu weer in volle glorie. Schrijver Tjitte Piebenga dichtte over de omgeving van de Brekken: 'Wêr is het lân sa wiid. Wêr is de himel sa heech. Wêr is de kime sa fier'. 'Waar is het land zo wijd. Waar is de hemel zo hoog. Waar is de horizon zo ver.' Hier dus.

➔ Brekkenpaad

15 / ABBEGA

Niels van der Zande
bij brug Abbegaaster-ketting

"Samen met de buurschappen Abbegaaster-ketting, Pikesyl, Hissedyk en de Rige vormen we een hechte gemeenschap. Het is een rustige streek hier. Altijd zo geweest. Ook in de oorlogsjaren. Toen kwam die landelijke rust heel goed uit. De beste, nou ja, de minst slechte omstandigheden voor onderduikers. We hadden er zo'n tweehonderd hier. Moet je nagaan, dat was meer dan het aantal oorspronkelijke bewoners. Dus die landelijke rust was redelijke schijn, iedereen hield zich natuurlijk gedeisd. Het tekent wel de mensen die hier woonden. Niet veel woorden, maar wel moedig en gastvrij. Bedenk 'ns wat er op het spel stond en hoe je constant op je hoede moest zijn. Ik vind dat we bij die opofferingsgezindheid en die saamhorigheid van toen, dat we daar in deze tijd best 'ns wat vaker bij stil mogen staan. Daarom ben ik er zo trots op dat we nu, mede door het Ondernemersfonds, een monument hebben waarbij dat kan."

